

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí v Bratislave 27. septembra 2007 v trestnej veci obžalovaného **Mgr. M** pre trestný čin podvodu spolupáchatelstvom podľa § 9 ods. 2, § 250 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov a iné o odvolaní obžalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 17. mája 2007, sp. zn. 2 T 4/2003, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 258 ods. 1 písm. b/, písm. c/ Tr. por. účinného do 1.januára 2006 napadnutý rozsudok **sa z r u š u j e** v celom rozsahu.

Podľa § 259 ods. 1 Tr. por. účinného do 1. januára 2006 vec **sa v r a c i a** Krajskému súdu v Nitre, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

O d ô v o d n e n i e

Rozsudkom Krajského súdu v Nitre zo 17. mája 2007, sp. zn. 2 T 4/2003, ako súdu prvého stupňa bol obžalovaný Mgr. M uznaný za vinného z návodu k trestnému činu podvodu podľa § 10 ods. 1 písm. b/, § 250 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. v znení zákona č. 227/2005 Z. z. a trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160 ods. 1 Tr. zák. v podstate na tom skutkovom základe, že

ako súkromný podnikateľ na základe živnostenských listov č. Ž zo dňa 20. novembra 1995 a č. Z zo dňa 1. apríla 1997 vydaných bývalým Okresným úradom v Nitre, oprávňujúcich ho na vykonávanie ohlasovanej živnosti v odbore vydavateľská činnosť, sprostredkovateľská činnosť a iné, pod obchodným názvom M – S v období od 1. júla 1997 do 16. apríla 1999,

v roku 1997 v 76 prípadoch, v roku 1998 v 156 prípadoch a v roku 1999 v 33 prípadoch, naviedol k uzavretiu krátkodobého pracovného pomeru s firmou M – Slovenská agentúra pre pomoc a podporu Nitra, osoby uchádzajúce sa o zamestnanie (ďalej len uchádzač) s podmienkou, že sú povinní pod zámkou školenia vyplatiť mu sumu od 3 500 Sk do 5 500 Sk, ktorú určil obžalovaný v závislosti podľa toho, akú výšku mesačnej mzdy v rozmedzí od 8 000 Sk do 14 500 Sk danému uchádzačovi uviedol do pracovnej zmluvy a následne týmto osobám vypracoval potrebnú dokumentáciu preukazujúcu krátkodobý pracovný pomer a výplatu mzdy, ku ktorej však v skutočnosti nedošlo, pričom mal vedomosť o tom, že vykonávali iba činnosť za účelom získania ďalších osôb pre rovnaký postup obžalovaného a tieto doklady podľa jeho usmernenia predkladali uchádzači k žiadosti o podporu v nezamestnanosti príslušným okresným úradom práce, ktoré týmto vyplatili sumu najmenej 8 060 438 Sk ku škode Sociálnej poisťovne.

Krajský súd za to obžalovanému uložil podľa § 250 ods. 5 Tr. zák. za použitia § 35 ods. 1 Tr. zák. úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 6 (šesť) rokov a 6 (šesť) mesiacov. Na výkon uloženého trestu zaradil obžalovaného podľa § 39a ods. 3 Tr. zák. do I. (prvej) nápravno-výchovnej skupiny.

Podľa § 53 ods. 1, ods. 2 písm. a/, § 54 ods. 1 Tr. zák. súd uložil obžalovanému peňažitý trest v sume 100 000 Sk.

Podľa § 54 ods. 2 Tr. zák. vymožená suma peňažného trestu pripadá štátu.

Podľa § 54 ods. 3 Trestného zákona pre prípad, že by výkon trestu mohol byť úmyselne zmarený ustanovil mu náhradný trest odňatia slobody vo výmere jedného roku.

Podľa § 49 ods. 1 a § 50 ods. 1 Tr. zák. mu uložil trest zákazu činnosti vykonávať podnikateľskú činnosť podľa živnostenského zákona na dobu 3 (troch) rokov.

Podľa § 229 ods. 1 Tr. por. bola S s nárokom na náhradu škody odkázaná na konanie o veciach občianskoprávných.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie obžalovaný Mgr. M a odvolanie podal aj prostredníctvom svojho obhajcu.

Obžalovaný Mgr. M v písomných dôvodoch svojho odvolania v prvom rade poukazoval na rozporné vyjadrenia týkajúce sa tej istej veci v napadnutom rozsudku uvedené na strane 4, kde je uvedené, že obsahom školenia bolo poučenie, akým spôsobom má tento zamestnanec získavať ďalších uchádzačov o takýto pracovný pomer. Na strane 7 rozsudku je vyjadrenie, že týmto školením boli faktické pokyny obžalovaného, akým spôsobom sa majú svedkovia správať voči okresnému úradu práce a ďalším osobám. To značí, že išlo o odovzdávanie informácii, za ktoré požadoval úhradu o čom svedčia zmluvy o poskytnutí služby a nie za to, že niekoho zamestnal. Každý si bol vedomý, že mu platí za školenie, ktorého faktickým obsahom bol obsah brožúrky „Z kuchyne úradu práce“ a vyjadrenia svedkov, že úhradu požadoval za to, že ich zamestnal, považuje za nepresné a v horšom prípade za zmanipulované. Ďalej uviedol, že väčšina ľudí (156) bola zamestnaná v roku 1998 a ich úlohou bolo získavanie podpisov pod petičné listiny (sú vo veciach doličných) a propagácia jeho osoby ku kandidatúre v primátorských voľbách. Pracovníkom prideliť prácu a požadoval jej vykonanie. Nik nebol prijatý do pracovného pomeru s tým, že nemá vykonať žiadnu činnosť ako tvrdí obžaloba. Vypracovanie dokumentácie je povinnosťou každého zamestnávateľa, aj vystavenie zápočtového listu po skončení pracovného pomeru a vydať pracovníkovi potvrdenia, ktoré požaduje pre iné právnické, či fyzické osoby. Nikdy neboli v potvrdeniach zavádzajúce alebo klamlivé údaje. Všetky tieto skutočnosti svedčia o tom, že nemal v úmysle uviesť niekoho do omylu. Znalec Ing. L nemal vôbec za úlohu určiť výšku škody a pokiaľ ju určil,

tak automatickým prepisom zo záznamu úradu práce, ktorý je súčasťou posudku a nie je spôsobom, ktorý požadoval najvyšší súd vo svojom uznesení. Je toho názoru, že so svedkami bolo istým spôsobom manipulované, čo sa najlepšie ukázalo pri výpovedi svedka P. Navrhol preto napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na nové konanie.

V písomných dôvodoch odvolania, ktoré podal prostredníctvom obhajcu uviedol, že sa nemôže stotožniť so závermi súdu uvedenými v napadnutom rozsudku, najmä pre nejasnosť a neúplnosť skutkových zistení. Krajský súd sa vôbec neriadil závermi uvedenými v uznesení najvyššieho súdu zo dňa 25. apríla 2001 pod. č. 2 To 15/2001 a rozhodol bez náležitého zistenia skutkového stavu a bez objasnenia veci. Samotná obžaloba nie je pravdivá, pretože z výpovedí jednotlivých zamestnancov vyplýva, že dohodnutú prácu skutočne vykonávali, bola im za ňu vyplácaná mzda, a preto im vznikol aj podľa názoru najvyššieho súdu reálny pracovný pomer a nárok na vyplatenie mzdy a tiež podpory v nezamestnanosti.

Vykonaným dokazovaním mu nebola vina preukázaná, preto je potrebné, aby ho súd v celom rozsahu oslobodil. Ďalej poukazoval, že v obžalobe je nesprávne uvedený počet osôb 256, ktorým mali vyplatiť príslušné miestne okresné úrady práce podporu v nezamestnanosti. Týchto osôb nebolo 256 a za tým účelom navrhol vykonať doplnenie dokazovania, čo mu súd zamietol. Uvedený počet osôb neobstojí, pretože Národný úrad práce ako poškodená organizácia uviedla niektoré osoby viackrát, napr. J je v zozname uvedený trikrát.

Súd dostatočným spôsobom nepreskúmal a nevykonal dokazovanie na ustálenie otázky, aká mzda patrila zamestnancom, ktorí reálne vykonávali prácu a boli zamestnaní. Bolo potrebné znaleckým dokazovaním ustáliť primeranú mzdu za vykonanú prácu. V tejto súvislosti poukazuje na znalecký posudok č. 3/2002, ktorý vyhotovil Ing. L' pre Okresný súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 124/00, kde sa znalec vyjadril, že na daný druh a množstvo práce je to neobvykle vysoká mzda, ale nie je v rozpore so zákonom. Žiadny predpis totiž nestanovuje maximálnu výšku mzdy, preto jeho konanie nemôže byť chápané ako podvodné konanie. Veľmi starostlivo treba vyhodnotiť škodu, nakoľko prokuratúra žiadala zaviazat' ho v plnej výške. Dáva do pozornosti, že časť ľudí z 265

bola trestne stíhaná, vo väčšine prípadov boli trestné stíhania podmiennečne zastavené a tieto osoby úradom práce vrátili vyplatenú podporu v nezamestnanosti a tým pádom sa súd mal s tým vysporiadať. Vzhľadom na tieto skutočnosti navrhol napadnutý rozsudok zrušiť, oslobodiť ho spod obžaloby, alternatívne navrhol vec vrátiť súdu prvého stupňa na nové konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací postupujúc vzhľadom na ustanovenie § 564 ods. 4 Tr. por. (zákona č. 301/2005 Z. z. v znení zákona č. 650/2005 Z. z.), účinného od 1. januára 2006, podľa predpisov dovtedy účinných, t. j. zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov, po zistení, že neprichádza do úvahy rozhodnutie podľa § 253, preskúmal podľa § 254 ods. 1 Tr. por. zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov napadnutého rozsudku proti ktorým mohol odvolateľ podať odvolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo, prihliadajúc pritom aj na chyby, ktoré neboli odvolaním vytýkané a zistil, že odvolanie obžalovaného bolo dôvodne podané. Rozhodnutie súdu prvého stupňa je založené na neúplnom skutkovom zistení vyplývajúcom z nedostatočne vykonaného dokazovania, vznikli pochybnosti o správnosti skutkových zistení. Na objasnenie veci bude treba dôkazy vykonať opakovane zákonom predpísaným spôsobom, prípadne vykonať ďalšie dôkazy, pričom ich vykonanie pred odvolacím súdom by znamenalo nahrádzať činnosť súdu prvého stupňa.

Podľa § 2 ods. 5 Tr. por. účinného do 1. januára 2006 orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol náležite zistený skutkový stav veci, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie. S rovnakou starostlivosťou objasňujú okolnosti svedčiace proti obvinenému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech, a v oboch smeroch vykonávajú dôkazy, nečakajúc na návrh strán.

Podľa § 2 ods. 6 Tr. por. orgány činné v trestnom konaní hodnotia dôkazy podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne nezávisle od toho, či ich obstarali orgány činné v trestnom konaní, alebo niektorá zo strán.

Orgány činné v prípravnom konaní, ani krajský súd ako súd prvého stupňa nepostupovali dôsledne v intenciách týchto ustanovení, ktoré obsahujú najdôležitejšiu zásadu činnosti všetkých orgánov trestného konania, a to správne zistiť skutkový stav veci. Krajský súd na hlavnom pojednávaní nevykonal všetky potrebné dôkazy a následne pri hodnotení vykonaných dôkazov nepostupoval v súlade s vyššie citovanou zásadou.

V prvom rade je potrebné uviesť, že v predmetnej trestnej veci podal krajský prokurátor prvýkrát obžalobu dňa 21. júla 2000 v podstate na tom istom skutkovom základe, ako je uvedené v obžalobe toho istého prokurátora z 12. júna 2003, o ktorej rozhodol súd prvého stupňa napadnutým rozsudkom.

Krajský súd vo veci rozhodol o prvej obžalobe na neverejnom zasadnutí uznesením z 8. februára 2001, sp. zn. 1 T 35/00, kedy podľa § 188 ods. 1 písm. e/ Tr. por. vrátil trestnú vec obžalovaného prokurátorovi na došetrenie.

Na základe sťažnosti krajského prokurátora proti tomuto uzneseniu rozhodoval vo veci Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 25. apríla 2001, sp. zn. 2 To 15/2001, pričom podľa § 148 ods. 1 písm. c/ Tr. por. sťažnosť krajského prokurátora zamietol.

V tomto rozhodnutí najvyšší súd dal v podstate za pravdu súdu prvého stupňa, že obžaloba bola predčasne podaná, nakoľko nebol náležite zistený skutkový stav veci. Taktiež vytýkal pochybenie v právnom posúdení skutku z hľadiska časovej účinnosti Trestného zákona. V tomto smere bolo potrebné doplniť dokazovanie a zamerať sa na otázku, kedy vlastne boli oba trestné činy dokonané. V spise sa totiž nachádzali výpovede svedkov, ktorí uvádzali, že ich obžalovaný podobným spôsobom zamestnával aj po 1. septembri 1999 (str. 21 uznesenia), ktoré prípady obžaloba nezahŕňala. Už v tomto uznesení však najvyšší súd konštatuje, že konanie obžalovaného vykazuje formálne i materiálne znaky trestného činu prijímania úplatku aj podľa § 160 ods. 1 Trestného zákona v znení platnom do 31. augusta 1999. Bude však potrebné vypočuť svedkov, pretože vlastne nebolo zistené, akú sumu obžalovaný od svedkov získal. Zistenie tejto sumy je potrebné pre posúdenie stupňa nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť. Neobstojí tvrdenie prokurátora,

že peniaze poskytlo celkom 265 osôb, pretože na základe zadovážených dôkazov je možné predbežne ustáliť, že obžalovanému v spojitosti so zamestnaním v jeho firme dalo peniaze cca 203 osôb, pričom dve z nich dokonca tvrdili, že obžalovaný im peniaze vrátil (viď str. 22 uznesenia). Oporu vo vykonaných dôkazoch nemá ani výška poskytnutých finančných prostriedkov, ktorá sa podľa obžaloby pohybovala od 3 500 do 6 278 Sk. V ďalšej časti rozhodnutia (č. I. 37-46) najvyšší súd veľmi podrobne rozobral pochybenia, ktorých sa dopustili orgány činné v prípravnom konaní, pričom konkrétne poukázal na jednotlivé svedecké výpovede, chýbajúce listinné dôkazy a prikázal vykonať určité procesné úkony smerujúce k náležitému zisteniu skutkového stavu.

Po vrátení veci do prípravného konania postupoval vyšetrovateľ podľa pokynov dozorujúceho prokurátora, pričom sa snažil vykonať všetky dôkazy v zmysle zrušujúceho uznesenia. Napriek tomu je potrebné orgánom činným v prípravnom konaní vytknúť, že nepostupovali dôsledne v zmysle pokynov najvyššieho súdu najmä v súvislosti s pribratím znalca z odboru ekonomiky (č. I. 43 uznesenia).

Po doplnení dokazovania bola vo veci podaná nová obžaloba 12. júna 2003 v podstate na rovnakom skutkovom základe.

V novom konaní krajský súd na hlavnom pojednávaní vykonal dokazovanie okrem výsluchu obžalovaného, výsluchom znalca z odboru ekonomiky a podnikania Ing. L, z množstva svedkov vypočutých v prípravnom konaní vypočul iba 20 svedkov a oboznámil listinné dôkazy nachádzajúce sa v spisovom materiály. Z odôvodnenia rozsudku sa však nedá zistiť, o ktoré svedecké výpovede svoje skutkové zistenia oprel, čo je v príkrom rozpore s ustanovením § 125 Tr. por. V dôvodoch rozsudku súd prvého stupňa (strana 4 odstavec tretí) iba stroho konštatuje, že konanie obžalovaného potvrdzujú výsluchy svedkov – zamestnancov obžalovaného. V ďalšej časti odôvodnenia uvádza mená svedkov, ktorí mali potvrdiť tvrdenia obžaloby. Niektoré mená svedkov sa tam opakovane uvádzajú (napr. J, M). Súd poukazuje i na výpovede svedkýň M a M, pritom ide o jednu a tú istú osobu, nakoľko svedkyňa D sa medzičasom vydala , čím došlo k zmene jej priezviska.

Samotný obžalovaný od začiatku trestného stíhania akúkoľvek vinu popieral. Tu treba vytknúť súdu prvého stupňa, že v rámci dokazovania nevenoval žiadnu pozornosť obrane obžalovaného a skutkový stav prevzal z obžaloby. Pritom už vo vyššie citovanom uznesení najvyššieho súdu sa konštatuje, že viacerí svedkovia pracovali a bola im vyplatená mzda za vykonanú prácu, ďalší zase pracovali, ale nedostali mzdu. Taktiež nie všetci zamestnanci poskytli obžalovanému finančný príspevok. Napriek tomu súd prvého stupňa vo svojom rozhodnutí vychádzal z obžaloby, ktorá sa opierala hlavne o prílohu č. 1 k protokolu z kontroly č. I. 85 - 93. V tomto protokole sa skutočne objavuje svedok J až trikrát, ktorej skutočnosti napriek obrane obžalovaného nebola venovaná žiadna pozornosť. Pravdou je, že niektorí zamestnanci pri opätovnom výsluchu v prípravnom konaní pozmenili svoju výpoveď a uviedli, že nevykonali pre obžalovaného žiadnu prácu (napr. L a ďalší), pričom pôvodne tvrdili, že pracovali. Práve preto bolo potrebné v záujme odstránenia rozporov a náležitého zistenia skutkového stavu týchto svedkov, ktorí pozmenili svoje výpovede, podrobne vypočuť na hlavnom pojednávaní. Niektorí zo svedkov boli dokonca vypočutí na hlavnom pojednávaní (napr. Pčl. 7229 zápisnice o hlavnom pojednávaní z 24. marca 2007) a v zápisnici sa konštatuje, že svedok vypovedá zhodne ako na č. I. 925 - 926 zv. III. a 3941 - 3942 zv. VIII., avšak jeho výpovede sú odlišné, keď v prvej výpovedi tvrdí, že pracoval a v druhej už tvrdí, že nerobil. Nemožno potom do zápisnice uviesť, že vypovedajú zhodne. Tu súd postupoval veľmi nezodpovedne. Presné ustálenie počtu zamestnancov, ktorí vôbec pre obžalovaného nepracovali a napriek tomu im vystavil potrebné doklady na uchádzanie sa o podporu v nezamestnanosti, môže mať vplyv na výšku spôsobenej škody a tým aj na právnu kvalifikáciu konania obžalovaného.

Ďalej treba súdu prvého stupňa vytknúť, že v spise sa nachádzajú svedecké výpovede svedkov, ktorí boli pôvodne v prípravnom konaní vypočutí, avšak po vrátení veci na došetrenie už znovu vypočutí neboli. V spise sa nachádzajú iba doklady vzťahujúce sa na svedkov (P a ďalší). Súd sa uspokojil so záznamom vyšetrovateľa a žiadny konkrétny úkon na zabezpečenie ich účasti na hlavnom pojednávaní nevykonával.

Čo sa týka výšky poskytnutých finančných prostriedkov tu treba taktiež uviesť, že súd prvého stupňa tejto otázke nevenoval náležitú pozornosť, hoci mu to uložil najvyšší súd vo vyššie spomínanom rozhodnutí. Rozpätie prijatých prostriedkov prevzal z obžaloby od 3 500 Sk do 5 500 Sk. Pritom na č. I. 4486 zv. X. sa nachádza doklad podpísaný svedkyňou H, že za poskytnuté služby zaplatí obžalovanému sumu 6 278 Sk. V tejto súvislosti treba uviesť, že ani znalec Ing. B výške prijatých finančných prostriedkov nevenoval náležitú pozornosť. Podľa zistenia najvyššieho súdu znalec vo svojom posudku vychádzal iba z výpovedí jednotlivých svedkov, ktoré urobili v prípravnom konaní. Pritom v spisovom materiály sa nachádzajú doklady – zmluvy o poskytnutej službe, kde sa uvádzajú konkrétne sumy. Z toho dôvodu bude potrebné opätovne vypočítať znalca Ing. B a vyzvať ho na odstránenie nedostatkov v jeho posudku. Znalec bude musieť opätovne ustáliť výšku prijatých finančných prostriedkov zo strany obžalovaného a túto výšku je potrebné v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu pojať do skutkovej vety. Tejto skutočnosti zo strany súdu prvého stupňa nebola venovaná žiadna pozornosť. V súvislosti so znaleckým posudkom treba pripomenúť, že ide o jeden z viacerých zadovážených dôkazov, preto pri jeho hodnotení treba postupovať v súlade s ustanovením § 2 ods. 6 Tr. por.

Vzhľadom na zistené pochybenia súdu prvého stupňa najvyšší súd zrušil napadnutý rozsudok podľa § 258 ods. 1 písm. b/, písm. c/ Tr. por. účinného do 1. januára 2006 a podľa § 259 ods. 1 Tr. por. prikázal krajskému súdu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Úlohou krajského súdu bude vykonať úkony, nevykonanie ktorých je v tomto rozhodnutí vytknuté (t. j. vykonať hlavné pojednávanie podľa ustanovení trinástej hlavy Tr. por.) a rozhodnúť (§ 264 Tr. por.). K tomu najvyšší súd poznamenáva, že krajský súd je povinný vykonať aj prípadné ďalšie úkony, vykonanie ktorých sa ukáže ako aktuálne v rámci prerokovania veci, a to v záujme náležitého zistenia skutkového stavu a svoje rozhodnutie tiež riadne v zmysle požiadaviek zakotvených v ustanovení § 125 Tr. por. odôvodniť.

Nakoľko napadnutý rozsudok bol zrušený len na podklade odvolania obžalovaného, nemôže v novom konaní dôjsť ku zmene rozhodnutia v jeho neprospech (§ 264 ods. 2 Tr. por.)

**P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu ďalší riadny opravný prostriedok
nie je prípustný.**

V Bratislave 27. septembra 2007

**JUDr. Juraj K l i m e n t , v. r.
predseda senátu**

Vypracoval : JUDr. Peter Szabo

Za správnosť vyhotovenia: